

Az elmúlt év igen mozgalmas volt a nemzetiségek életében: megjelentek a népszámlálás adatai, az oktatási rendszerben beállított változások valamilyen módon szinte minden nemzetiséget érintettek. 2014 a választások éve. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma egyházi, nemzetiségi és civil kapcsolatokért felelős helyettes államtitkárát, Dr. Latorcai Csabát és Hepp Mihályt, az Országos Horvát Önkormányzat és a Nemzetiségi Önkormányzatok Szövetségének elnökét arról kérdeztük, hogy az új esztendőben melyek a legfontosabb feladataik, mire és hogyan készülnek a választások évében?

Bajtai László felvételei

2014 – a választások éve

Interjú dr. Latorcai Csaba helyettes államtitkárral

– *Hogyan látja Ön, melyek lesznek a legfontosabb feladatok a nemzetiségek életében 2014-ben?*

– Választások lesznek Magyarországon, mégpedig három, és ebből kettő – az országgyűlési és az önkormányzati – testközelből érintik a nemzetiségeket. Ezek nagyon sok újdonságot hoznak, hiszen az országgyűlési választásokon, április 6-án immár lehetőség nyílik arra is, hogy a nemzetiségek alanyi jogon jutassanak képviselőt a parlamentbe, és azok a nemzetiségek, melyek nem tudnak élni a kedvezményes mandátumszerzéssel, szószólót küldhetnek a Házba. Jó néhány nemzetiségi önkormányzat már felállította a listáját, s az állam részéről kampánytámogatásra is jogosultak, több tízmilliós nagyságrendben. Most mozgósítaniuk kell, hiszen az a cél, hogy minél többen regisztráltassák magukat nemzetiségi választópolgárként.

Az őszi önkormányzati választások is legalább ennyi újdonságot hoznak: idén már öt évre alakítanak majd nemzetiségi önkormányzatokat, amelyeknek mindhárom szintjét közvetlenül választják meg. Megszűnik az eddigi elektori rendszer. Egyszerre, egy alkalommal lehet dönteni a helyi, a megyei és az országos nemzetiségi önkormányzatok összetételéről, valamint nyitva áll a lehetőség, hogy kedvezményes kvótával a települési önkormányzatokba is bekerüljenek nemzetiségi képviselők. Az önkormányzatok alakuló ülésén – megfelelő számú nemzetiségi képviselő esetében – lehetőség nyílik arra is, hogy a települési önkormányzat átalakult nemzetiségi önkormányzattá nyilvánítsa magát.

– *Az újságokban megjelentek a regisztrációt ellenző cikkek, de elérnek minket azok az e-mailek, meghívók is, amelyek arra szólítanak fel, hogy ne regisztráljunk. Ezzel kapcsolatban mi az álláspontja?*

– A magyarországi nemzetiségek egy új lehetőséget kaptak. Aki azt mondja, hogy ne regisztráljanak, az a saját közössége ellen van. Hiszen az sem mindegy, hogy ezek a közösségek – függetlenül attól, hogy képviselőt vagy szószólót küldenek-e az ország-

gyűlésbe –, milyen legitimitációval, felhatalmazással juttatják oda azt a személyt? Nem mindegy ugyanis, hogy a közösség nagy, vagy csak elenyésző része lesz az, amelyik támogatja azt a törekvést, hogy saját jogon szólaljanak meg az országház falai között. Minden magyarországi választópolgárnak két szavazata van az országgyűlési választásokon. Egy, amit az egyéni választókerületi képviselőjelöltre adhat le, és egy másik, amivel listára szavazhat. Függetlenül attól, hogy milyen választópolgárként regisztrálja magát valaki, az egyéni képviselőjelöltre, akik a pártok jelöltjeiként indulnak, mindenki ugyanúgy szavazhat. Az eltérés csak a második szavazat esetében áll fenn, azaz azt kell eldönteni, hogy pártlistára vagy nemzetiségi listára szavaz-e az illető. A szavazatok egyenlőségének elve – hogy mindenkinek nagyjából ugyanannyit érjen a szavazata – választójogi, illetve alkotmányos alapelv. Márpedig, ha a nemzetiségi választópolgárok – akik a népszámlálási adatok szerint ma Magyarország lakosságának legalább 7%-át alkotják – nem kettő, hanem három szavazattal rendelkeznének, az komoly hatást gyakorolhatna az országgyűlési választások kimenetelére. Ezért született meg az a döntés, hogy mindenkinek két szavazata van, és ezen nem kívánunk változtatni.

– *A felkészülés része értelemszerűen a kampány is, hiszen ez a pártok esetében is így van. Az országos önkormányzatok nem pártok. Költségvetési szervek. Ha ők most kampánypénzt kapnak, akkor ezt mire és hogyan fogják tudni felhasználni?*

– Azzal, hogy az országgyűlési választásokról szóló törvény az országos önkormányzatokat jelöli listaállító szervezetnek, a feladatuk e tekintetben bővült. Azokat a költségeket, amelyek a választásokkal összefüggésben felmerülnek, költségvetési szervként is kezelhetik. Én egyébként a kampányt a nemzetiségi országgyűlési választások tekintetében kicsit másképp látom. Itt nem az egyes vélemények

ütköztetése a feladat, mint általában a pártok közötti kampány esetében, hanem – én úgy gondolom –, hogy a mozgósítás áll a középpontban. Az, hogy minél többen regisztráljanak, minél többen vetessék fel magukat a névjegyzékbe. Az eszközök ugyanazok. Ezért fontos, hogy ugyanúgy részesüljenek a kampánytámogatásban.

– Tehát plakátok, szórólapok, információs anyagok készítése és terjesztés, illetve rendezvények sora áll előttük.

– Igen. És készült kampányfilm is.

– Hogyan oszlik meg az a háromszáz millió forint, amely e célra rendelkezésre áll?

– Kétharmad és egyharmad arányban, tehát minden nemzetiség részesül belőle. A rendelkezésre álló támogatás egyharmada egyenlő arányban kerül felosztásra a 13 országos önkormányzat között, a másik része pedig létszamarányosan: a névjegyzékben szereplők arányában. Minél többen iratkoznak tehát fel a választói névjegyzékbe, annál nagyobb összegre jogosult az országos önkormányzat.

– Van valami, amire a listaállító országos önkormányzatok figyelmét felhívna?

– Még egyszer hangsúlyozom, nem mindegy, hogy milyen legitimáció áll a felhatalmazás mögött. Egészen lebontva: egyáltalában nem mindegy például, hogy mit mondanak egy szószólóról. Azt hogy téged a családod juttatod be, vagy azt, hogy mögötted áll a közösség. Az Országgyűlés Nemzetiségi Bizottságában a szószólónak is lesz szavazati joga és az új Házsabály szerint a bizottságokban igen fontos munka folyik majd. A néhány különbség ellenére vitathatatlan, hogy nagyon széles lehetőségei vannak a szószólónak is, hiszen az országgyűlés munkájába szólhat bele.

– Mi történik, ha az országos önkormányzat elnöke a listavezető?

– Nem lehet valaki egyszerre szószóló és nemzetiségi önkormányzati képviselő. Az összeférhetetlen. Ugyanúgy, ahogy az új országgyűlésben semmilyen települési és önkormányzati képviselő sem juthat mandátumhoz. Egyébként azt tapasztalom, hogy minden közösség esetében az okoz gondot, hogy nem nevelték ki az utódokat, tehát nem, vagy nem idejében gondoltak erre a helyzetre.

– Azt gondolom, hogy ez az év emblematikusan a választások éveként fog bevonulni a köztudatba, de emellett vannak még más feladatok is. Melyek ezek?

– Valóban, vannak évente visszatérő feladataink, mint a nemzetiségi pályázatok. Örömtelinek tartom, hogy soha ilyen korán – már január közepén – nem hirdettünk még eredményeket, mint az idén. A szerződéskötés után kezdődhetnek a programok, indulhat a finanszírozás. Február végéig a kormánynak be kell számolnia az Európa Tanácsnak a kisebbségvédelmi keretegyezményben foglaltak végre-

hajtásáról. Két évvel ezelőtt ugyancsak az Európa Tanácsnak számolt be a kormányzat a nyelvi charta végrehajtásáról, a beszámoló elfogadását követően tavaly Magyarország nagyon komoly dicséretet kapott a Karta Szakértői Bizottságtól, majd ennek nyomán az ET Miniszteri Bizottságtól. Egyébként pedig összességében azt tudom mondani, hogy ebben az évben a nemzetiségi támogatások több mint a duplájára nőttek. Számos olyan projekt indul, ami erősíteni fogja a nemzetiségi kulturális identitást, több rendkívül nagy horderejű beruházás is megvalósul – ebben az évben ezeket helyeztük a fókuszba. Példaként említhetem, hogy mintegy 600 millió forintért teljes mértékben újjáépül a Pécsi Horvát Színház. Ebben az évben 75 millió forinttal folytatódik a sátoraljaújhelyi szlovák iskola rekonstrukciója s befejeződik a békéscsabai szlovák iskola és kollégium felújítása is. A támogatásaink nyilvánvalóan az intézmények erősítésére, különösen az oktatási infrastruktúra javítására fókuszálnak, hiszen a nemzetiségi lét attól függ, hogy hányan beszélnek a nyelvet, a fennmaradás pedig attól, hogy a következő nemzedékek mennyire őrzik elődeik örökségét, identitásvukat és a nyelvet. Nekünk tehát most a jövőbe kell tekinteni. Ezért lett elsődleges az ez évi támogatások között az intézményhálózat erősítése.

– És arányosak ezek a támogatások?

– E kérdésben nem beszélhetünk arányosságról, mert ha azt vennénk figyelembe, akkor soha az életben nem jutnánk odáig, hogy újjáépítésre kerüljön a Pécsi Horvát Színház. E tekintetben szolidárisnak kell lenni egymással a magyarországi nemzetiségeknek, és el kell fogadniuk, hogy most az egyik, aztán majd a másik kerül sorra. Az elmúlt években és most is gyakorlatilag majdnem mindegyik magyarországi nemzetiség kapott támogatást. A szlovének ebben az évben 30 milliót kapnak, az országos önkormányzat székházának átépítésére. A románok az iskoláik felújítására – ezen belül kiemelten a gyulai gimnáziumra – több mint 40 millió forintot kapnak. Gyulán kívül még Battonya, Elek, Körösszakál, Kétegyháza, tehát az összes román iskola jut ebben az évben intervenciós támogatáshoz. Előreláthatóan támogatni fogjuk a szótárak kiadását, befejezéséhez közeledik a horvát szótár, egy az egyben finanszírozzuk, több mint 15 millió forint értékben az ukrán szótár elkészítését.

Azt tudom mondani tehát, hogy 2014-ben nagyon nagy volumenű projektek fognak megvalósulni. Segíteni szeretnénk például, hogy az országos szerb önkormányzat által átvett, Nikola Tesla Általános Iskola és Gimnázium diákjainak a szállítása megoldódjék. Buszt szeretne ehhez vásárolni az intézmény, amihez több tízmilliós nagyságrendű támogatásra számíthatnak tőlünk. Az örmények nem küldtek kérelmet. A Gál Ferenc Főiskolán, Szegeden ruszin kutatóközpont indult, közös együttműködésben az Országos Ruszin Önkormányzattal. Ehhez is támogatást fogunk nyújtani. Tudni kell, hogy a Gál

Ferenc Főiskola átveszi a szarvasi tanítóképzőt, új fenntartó lesz, és kialakul egy nemzetiségi pedagógiai központ. A Gál Ferenc Főiskola a Szeged-Csanádi Katolikus Egyházmegye főiskolája, hatalmas iskolai intézményhálózattal rendelkezik Csongrád és Békés megyében, ahol rendkívül erős a nemzetiségi jelenlét. Kiss-Rigó László püspök úr felismerte, hogy ez mennyire fontos, és szívügyének tekinti, hogy olyan pedagógusokat képezzenek, akik őrzik a nemzetiségi identitást is ezeken a településeken. Pontosán ezért kívánja megerősíteni az átveendő pedagógia karon a nemzetiségi pedagógusképzést. Előreláthatóan a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata által benyújtott valamennyi kérelmet támogatni fogjuk. Egyrészt az országos önkormányzat hivatala adminisztrációs és informatikai háttérének erősítését, a Lenau Ház programbővítését, másrészt az ófalui Német Nemzetiségi Tájékoztató felújítását. Az informatikai rendszer bővítését a lengyelek és ukránok is kérték. És akkor még itt a legfrissebb hír, átadták a szlovén Felsőszölnök és Kétvölgyet összekötő útszakaszt! A magyar-szlovén határ mentén fekvő települések lakóinak 40 km-es kerülőt kellett eddig megtenni az út hiányában. Most fogjuk felavatni Miskolc Lyukó-völgyön

a roma közösségi házat, felépítéséhez több mint 40 millió forinttal járult hozzá a kormányzat. Ez gyakorlatilag egy integrált közösségi tér lesz, amelyben helyet kap a miskolci családsegítő szolgálat kirendeltsége is. Egyszerre családsegítő és kulturális központ. Tavaly év végén több mint 40 millióval szerződünk le a Gyulai Román Ortodox Püspökséggel, egy saját egyházművészeti kiállítás létrehozására, a szükséges ingatlan megvásárlására és a felújítások elvégzésére.

– *Ha megvizsgáljuk az országos önkormányzatok hivatali feladatainak és adminisztrációs terheiknek növekedését, kérdézem, hogy felmerül-e az országos önkormányzatok és a nemzetiségi média támogatásának emelése, hiszen ez évek óta változatlan.*

– *Miután számos országos önkormányzat hivatalára vonatkozó új szabály és előírás az őszi önkormányzati választásokkal egy időben lép hatályba, mindenféleképpen átgondolandó, hogy 2015-től kezdődően milyen forrás-átalakításra van szükség ahhoz, hogy az új feladataikhoz mért támogatás a rendelkezésükre álljon.*

– *Köszönöm az interjút.*

Új év – új tervek

Beszélgetés Hepp Mihály elnökkel

– Valóban mozgalmas esztendő áll mögöttünk, de úgy látom, hogy az idei is nehéz gazdálkodási év lesz. 2013-ban elsősorban az oktatásban voltak olyan kihívások, amelyeknek minden intézményfenntartó országos önkormányzatnak meg kellett felelnie. Az iskolák átvételével komoly terheket vállaltak. Akár magunkra, horvátokra gondolok, akár a németekre, a szlovákokra vagy a többiekre: a szerbekre, románokra, görögökre (ők kisiskolákat mentettek meg a bezárástól, ami szintén nagyon fontos). Az Országos Román Önkormányzat ettől a tanévtől működteti a gyulai Nicolae Bălcescu oktatási központot, melybe óvodától a gimnáziumig minden beletartozik. Az oktatási intézmények átvételével pedagógus álláshelyeket mentettünk meg és biztosítjuk a tanításhoz szükséges feltételeket... Mégis, októberben csak véletlenül értesültünk egy számunkra kedvezőtlen elvonásról, amit szerencsére az utolsó pillanatban sikerült tárgyalások útján megváltoztatni.

Sokat járok külföldön – különösen Horvátországban –, azt látom, hogy az ottani magyarok pénzbeli támogatása sokszorosa a miénknek. Mindig eltörpöng az az, hogy ugyan mi okból kell próbára ten-

ni a magyarországi nemzetiségek túróképességét, s miért nem lehetnek a dolgok nálunk is úgy, mint ott? Arra gondolok, hogy ők kiszámítható pénzforrásokból gazdálkodnak, melyek nagyságrendekkel nagyobbak a miénknél. Noha érnek bennünket is kellemes meglepetések: most épp a táborozási keret pályázati forrása emelkedett meg, de a civil szervezetek támogatási összege évek óta változatlan, kevés és előre nem kiszámítható.

A nemzetiségek országgyűlési választására a horvátok is készülnek. Természetesen listát állítunk, de a nagy kérdés szerintem nem a parlamenti, hanem az őszi nemzetiségi önkormányzati választás lesz. Nevezetesen az, hogy hányan regisztrálnak, és főleg mennyien mennek el választani, mert ez adja majd meg a horvát nemzetiségi önkormányzatok legitimitációját. Azért, hogy minél többen menjenek, kampányt szervezünk, tájékoztató összejöveteleket tartunk, és igénybe vesszük a média segítségét, hiszen van hetilapunk, rádióunk és tévéadásunk is. Mozgósítunk a választásokra.

– Említette, hogy sokat jár Horvátországban, úgy tudom, legutóbb tagja lett a Határon Túli Horvátok Hivatala elnökségének is.

– Igen, ez igaz, a horvát kormány úgy döntött, hogy létrehoz egy ilyen hivatalt, amelynek tavaly decemberben volt az alakuló ülése. Velem együtt a soproni Horvát Nemzetiségi Önkormányzat elnöke, Pairits Ferenc is tagja lett az elnökségnek. Európától Ausztrálián át Dél-Amerikáig számos ország, Kanada, az Egyesült Államok – tehát az egész világ horvátsága – összejött. Elnököt és négy alelnököt választottunk, valamint felmértük a helyzetet az egyes országokban, s megismerkedtünk egymással. Nagyon sok érdekes emberrel találkoztam: például egy 150-160 éve Chilében élő horvát család leszármazottjával, akinek az ősei szegényen telepedtek meg ott, de ő ma már nagyon gazdag ember, turisztikával foglalkozik és repülőjáratokat akar indítani a két ország között. Ezzel azt akarom jelezni, hogy míg nekünk az anyanyelv, az identitás megőrzése, ápolása a fontos, addig a Dél-Amerikában élő 800 ezer horvát spanyolul és angolul tud leginkább. Nincsenek horvát iskolák, és szerintem tamburazenekarokkal sem lehet megőrizni a horvátságukat. Földrészünkön Horvát- és Magyarországon túl Macedóniában, Romániában, Ausztriában, Szlovákiában, Csehországban és Nyugat-Európában élnek horvátok. Az ő helyzetük is nagyon különböző, mert Szlovákiában vagy Csehországban alig ezren élnek, azok pedig, akik évtizedek óta Nyugat-Európában dolgoznak, jórészt asszimilálódtak, a második, harmadik generáció tehát ott sem fogja már beszélni a nyelvet. Romániában a Karaševo (Krassó, Caraș, Karaš – a

szerk.) völgyében található hét horvát település. Gimnáziumuk is van, de a tantárgyak mintegy kilencven százalékát románul tanulják. Mi elsősorban az oktatásra helyezük a hangsúlyt és abban várunk segítséget az anyaországtól.

– Nagyon hasznos dolog, ha az ember ilyen perspektívában látja a saját helyzetét. Melyek 2014-ben a hazai horvát oktatási rendszer legnagyobb kihívásai?

– A Széchenyi terv keretében 120 millió forintos pályázattal folytatjuk a pécsi Miroslav Krleža Oktatási Központ felújítását. Most az óvoda van soron, már dolgoznak is a szakemberek. Nyolcvan gyerek fogadására alkalmas óvodát szeretnénk az általános és középiskola, valamint a diákotthon mellé kialakítani, ami a terveink szerint már ez évben megvalósul. Nagyon várjuk az Unió pályázati kiírásokat. Hercegszántón is – konyha és egyéb kiszolgáló egységek megvalósításával – tovább folytatjuk a munkát.

Mint említettem, nehéz gazdasági évre számítottunk, hiszen jelentősen nőnek az adminisztrációs terhek. Nemcsak itt, az országos önkormányzat hivatalában – ahol megvettük a szükséges számítógépes programokat, s megfelelő szakemberek végzik a munkát –, hanem az iskolákban is, ahol viszont már nincsenek szakemberek, hiszen a Klik vette át a működtetést és a pedagógusok nem mindig alkalmasak arra, hogy jelezzék, mire van szüksége az intézménynek. Mindenesetre most a választásokra összpontosítjuk minden erőnket.

– Jó munkát kívánunk!

Mayer Éva

Az Országos Szlovák Önkormányzat listája:

Fuzik János Sándor (56), Szeged, az Országos Szlovák Önkormányzat elnöke
Zelman Ferenc Pál (53), Tótkomlós, az OSZÖ elnökhelyettese, a Magyarországi Szlovák Szervezetek Uniójának elnöke
Aszódi Csaba András (51), Ecsér, a Pest Megyei Szlovák Önkormányzat elnöke
Ando György (47), Békéscsaba Megyei Jogú Város Szlovák Önkormányzatának elnöke
Galda Levente (31), Pilisszentkereszt, a Magyarországi Szlovák Fiatalok Szervezetének alelnöke

A Magyarországi Németek Országos Önkormányzatának listája:

Heinek Ottó (54), listavezető
Ritter Imre (61), Budaörs
Englenderné Hock Ibolya (54), Pécs
Bárkányi Judit (40), Budapest
Manz József (57), Baja
Dr. Józsan-Jilling Mihály (62), Szekszárd
Waldmanné Baudentisztl Éva (40), Tata
Simonné Rummel Erzsébet (60), Bakonyháza
Pats Krisztina (43), Újbarok
Wild Róbert (53), Fertőrákos
Friedl Tamás (44), Szombathely
Árvai Attila (46), Szerencs

Hack Mária (62), Gyomaendrőd
Tófalvi Mónika (41), Vecsés
Schmidt Zoltán (46), Feked
Pappné Windt Zsuzsanna (63), Budapest
Heffner Hedvig (43), Gara
Köhlerné Koch Ilona (51), Bonyhád
Harasta Renáta (38), Tatabánya
Babits Emil (61), Nagytevel
Marlokné Cservényi Magdolna (61), Solymár
Szugfil József (58), Lippó
Schirlingné Drexler Anna (63), Budapest
Szeltnerné Winhardt Ildikó (56), Szigetújfalu
Heil Helmut (58), Pécs
Wingendorf János (51), Aldebrő
Schubert Olívia (39), Bóly

Az Országos Horvát Önkormányzat listája:

Hepp Mihály
Gugán János
Blazsetin István
Osztrogonác József
Szolga József
Markovics Józsefné
dr. Takács József
Handler András
Drajkó Péterné